

Ekspertgruppen for samarbeid og informasjonsdeling i kriminalitetsforebyggende arbeid

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres ref.:

Vår ref: SAK2025006664

Dato: 18-11-2025

Skriftlig innspill til Ekspertgruppen for samarbeid og informasjonsdeling i kriminalitetsforebyggende arbeid

Innledning

Den norske legeforening takker for muligheten til å gi innspill til et viktig og krevende arbeid. Vi anerkjenner behovet for bedre samhandling mellom tjenester i kriminalitetsforebyggende arbeid. Dette har vært utredet og pekt på i en rekke rapporter de siste ti årene. Selv om formålene har variert, er grunnutfordringen den samme: behovet for samarbeid og informasjonsutveksling på tvers av sektorer må ses i sammenheng.

Det pågår flere parallelle prosesser for å forebygge kriminalitet og sikre bedre samhandling. Det er også tidligere skrevet og tenkt mye klokt om temaet. Vi vil benytte anledningen til å oppfordre ekspertgruppen til å se hen til tidligere rapporter og utredninger, herunder høringsuttalelser til NOU 2017:12 Svikt og svik, Storbergutvalgets rapport (mai 2025) og Høring – forslag til endringer i psykisk helsevernloven m.m. om utveksling av opplysninger mellom helsetjenesten og politiet og PST om personer med psykiske lidelser og antatt voldsrisiko. Mye kan oppnås ved å samle og bygge videre på allerede gjennomførte vurderinger.

Våre hovedsynspunkter

Legeforeningen mener det er avgjørende at man først avdekker hva som i dag hindrer god samhandling, før nye tiltak iverksettes. Utfordringene er i stor grad praktiske, og løsningene må derfor også være det. Lovendringer alene vil ikke løse problemene. Fra helsetjenestens perspektiv ser vi at handlingsrommet som allerede finnes i lovgivningen ikke utnyttes, fordi aktørene mangler tid, ressurser og tilstrekkelig kompetanse – både om eget regelverk og andres. Det er uklarhet om ansvar, kompetanse og oppgaver, og mangel på tid og formelle møteplasser, samt enkle og sikre måter å formidle informasjon på.

Mer enn nye lovendringer mener vi det er behov for opplæring i gjeldende regelverk og handlingsrom, praktisk veiledning og bedre tilrettelegging for samarbeid og informasjonsutveksling. Aktørene må ha kapasitet og ressurser til å utføre oppgavene på en tillitsvekkende og formålstjenlig måte. Samtidig må løsningene ikke gå på bekostning av tillitsforholdet mellom pasient og behandler. En utvidelse av unntak fra helsepersonells taushetsplikt kan skape utrygghet hos pasienter og føre til

Den norske legeforening • Postboks 1152 Sentrum • NO-0107 Oslo • legeforeningen@legeforeningen.no • Besøksadresse: Christiania torv 5 • www.legeforeningen.no • Telefon: +47 23 10 90 00 • Org.nr. NO 960 474 341 MVA

at personer unndrar seg nødvendig helsehjelp. Taushetsplikten er en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti og er avgjørende for å opprettholde tillit til helsetjenesten.

Kompetanse og veiledning

Legeforeningen mener det er behov for å styrke kompetanse og kapasitet i tjenestene. Sammen med kunnskap om risikofaktorer for kriminalitet bør jus, etikk og praktisk tilnærming være en integrert del av utdanning og kompetanseheving. Vi vil særlig fremheve behovet for kompetansehevende tiltak for grupper med daglig kontakt med personer i risikozonen, som ansatte i NAV, barnehager og skoler. Når personer med økt risiko kommer i kontakt med helsevesenet, har det ofte vært synlige atferdsutfordringer over tid som kunne vært fanget opp tidligere.

God veiledning er avgjørende for å legge til rette for bedre informasjonsdeling og samarbeid. Fra et helseperspektiv eksisterer allerede unntak fra taushetsplikten, som avvergingsplikten i hpl. § 23 nr. 4 og hjemmel for informasjonsdeling ved samarbeid om behandling i hpl. § 45. Handlingsrommet utnyttes ikke fordi bestemmelsene tolkes snevert og helsepersonell er redde for å trå feil. En nasjonal veileder for situasjoner der samtykke ikke foreligger, vil være nyttig. Vi støtter også forslag fra andre aktører om digitale veiledere og standardiserte samtykkeskjema, samt vurdering av en nasjonal rådgivningstjeneste for veiledning i konkrete saker. Dersom helsepersonell blir tryggere på når og hvordan informasjon kan deles, vil det komme pasientene til gode gjennom bedre helsehjelp og grundigere vurderinger.

Tverrfaglig samarbeid og møteplasser

Det er nødvendig å tilrettelegge for tverrfaglig samarbeid og tydelige møteplasser. Dårlig kommunikasjon og uklarhet om ansvar og oppgaver skaper utfordringer. Bedre samarbeid mellom barnevern, politi, helsevesen, skole og NAV vil gi bedre oppfølging og mulighet til å sette inn tiltak overfor personer med risiko for kriminalitet. Vi merker oss at flere aktører peker på behovet for en felles fenomenforståelse og evaluering av effekten av tiltak. Dette støtter vi.

Personvern og menneskerettigheter

Tiltakene må ikke gå på bekostning av hensynet til personvern og tillit. All deling av personopplysninger uten samtykke utgjør et inngrep i den enkeltes integritet og rett til privatliv, jf. Grunnloven § 102 og EMK art. 8. For at slik deling ikke skal representere menneskerettsbrudd, må den være nødvendig og forholdsmessig. Terskelen er særlig høy for informasjonsdeling i forebyggende øyemed. Dette utgangspunktet må være førende for alle tiltak. For helsetjenesten er det avgjørende at informasjonsutveksling ikke uthuler taushetsplikten, da dette kan svekke tilliten til helsetjenesten og føre til at sårbare pasienter unngår helsehjelp. Hvis helsetjenesten brukes som et justispolitisk verktøy, kan konsekvensene bli alvorlige over tid.

Avslutning

På denne bakgrunn mener Legeforeningen at tiltak for å forebygge kriminalitet bør iverksettes innenfor eksisterende lovhjemler og uten å uthule helsepersonells taushetsplikt. Vi merker oss at

utvalget har én psykologspesialist som medlem, men Legeforeningen kunne ønske flere medlemmer med helsefaglig bakgrunn for å sikre bredde i perspektivene. Vi oppfordrer til at dette vurderes.

Med vennlig hilsen
Den norske legeforening

Stine Kathrin Tønsaker
spesialrådgiver/advokat

Nora Marie Eikenæs Asplin
rådgiver/advokat

[Dokumentet er godkjent elektronisk](#)